

Bunkestrarr växer alldeles invigd, nästan i varter. Dess frö ligger i en frökapsel som är något uppblåst. Det gör att den flyter mycket lätt på vattenytan.

12 Odlingsspår vid Ekdalen.

Här är ett odlingsröse. För låg här en åker som tillhörde torpet Ekdalen (som du passerar lite längre söderut på leden). De stenar som kom upp vid plöjning och harvning staplades i röset. Nu är åkrarna granplanterade.

Bunkestrarr, den uppblåsta frökapseln i genomsnitt - ser du enen längre bort på röset? Den är ett minne från när här var åkermark. Nu är den döende av brist på ljus.

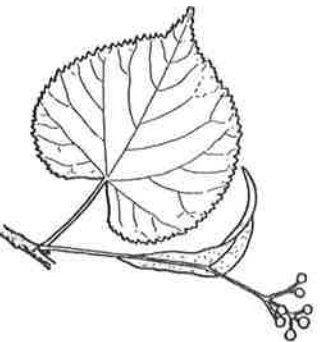
13 Landsvägen

Här gick gamla landsvägen mellan Funbo och Almunge. Ursprungligen gick landsvägen, liksom idag, norr om Lörsjön. Då passerades två träbroar över Lännsjön vid Länna gård. Träbroarna rutnade och herrgårdsägaren Roland ville inte laga dem. Han ansåg att häradsbönderna skulle bekosta broarna. Bönderna ville inte betala utan löste det hela genom att dra vägen söder om sjöarna istället, förbi Ulfsbygdén, Dalkarbo och här. Vintertid transporterade man sig dock på sjöisen.

14 Vind som en lind

Gå fram och titta på busken hängande grenarna. Det är en lind. Bladen är vint hjärtlika och knopparna ser ut som boxningshandskar.

Linden finner man ofta i blockmarker, där den växer som här i buketter av tunna stammar. Linden förökar sig med rotskott, därför är trädet ofta mycket gammalt trots att grenarna är klena.

Lindens vint hjärtlika grenarna är klena.

15 Rövaremark

Det här är rövaremark. Tänk dig ett bakhåll för resande som färdades längs strigen, det är svårt att fly i väg mellan blocken. I Uppland finns sådana här ändmoräner på många ställen.

När inlandsisen drog sig tillbaka stannade isen upp ibland och då bildades dessa stora stenhögar. Ibland bildas det grottor mellan blocken.

16 Tjårdal

Gropen här bredvid har använts för att bränna tjära.

17 Kolbotten

Här gör man varannat år en kolmila. Informationskylten berättar om kolning. I den lilla kolkarjan finns det möjlighet att gå in och elda.

18 Gammeltallen

Den här tallen är 210 år gammal. Det vet vi för att vi har borrar i stammen och räknat årringar. Men bara genom att titta på tallen kan man avslöja att den är en gammal. Känn på barken! Den är grov och grenarna i toppen är tjocka och krokiga.

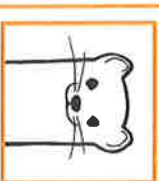
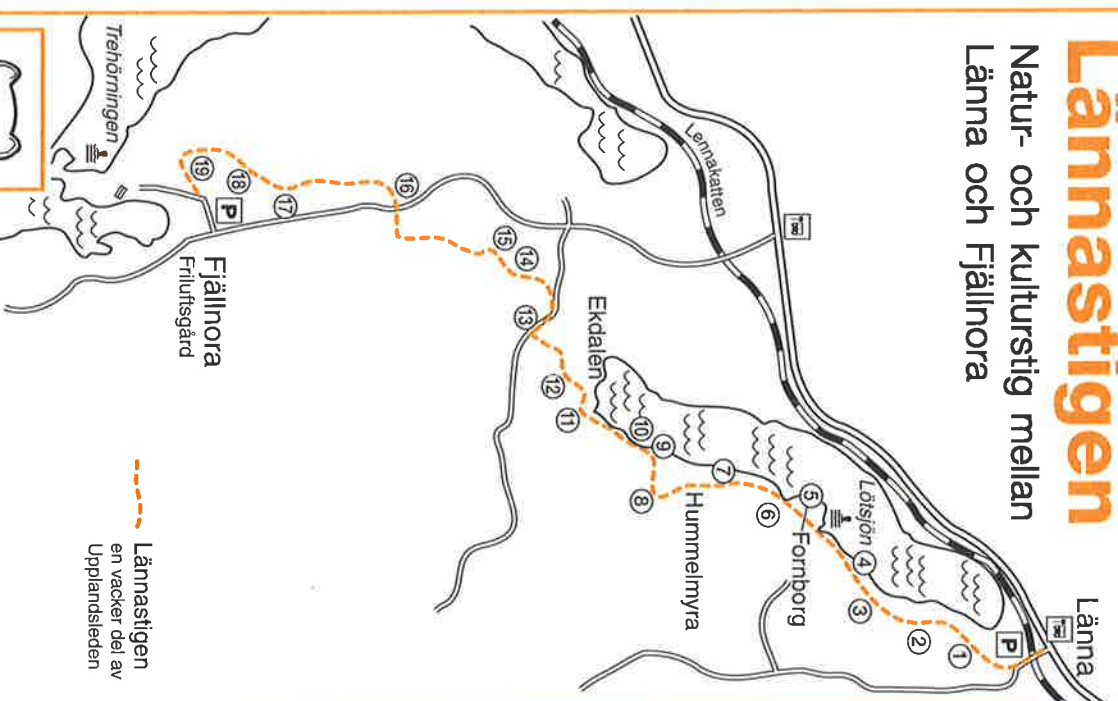
19 Lunglav

Titta på den märkliga lunglaven som växer i gröna sjök vid foren av trädet här bakom. Eftersom lunglav liknar lungor, med flikar och ådror, trodde man för att den kunde bota lungsjukdomar. I dag visar lunglaven att det finns gamla träd i skogen runt omkring och dessa är värdefulla för många andra djur och växter.

Text: Helena von Bothmer, omarbetad av Karolina Vessby
Teckningar: Vesslan Jonas Lundin, övrigt Fredrik Stendahl
Ledansvariga: Upplandsstiftelsen och Uppsala kommun

Länastigen

Natur- och kulturstig mellan Länna och Fjällnora

Vandra i omväxlande landskap, genom trolskog, skärgårdslandskap och rika lövskog.

Följ Upplandsledens brandgula markering och stanna upp på de numrerade punkterna. Promenaden är 6,3 km lång och tar ca 2,5 timmar. Börja i Länna eller Fjällnora. Du kan ta dig till och från Länna och Fjällnora med UL-buss eller sommartid med museijämnvägen Lennakatten.

Var som vasslan – nyfiken i naturen.
Känn, lysna, titta, uppträck!

1 Stenåldersskogen

Lövsbogen där du står är gammal betesmark som växt igen. Skogsbolaget Holmen, som äger skogen, har huggit bort all gran. Nu är det en stenåldersskog. Så här såg skogen ut innan granen vandrade in i Sverige på järnåldern.

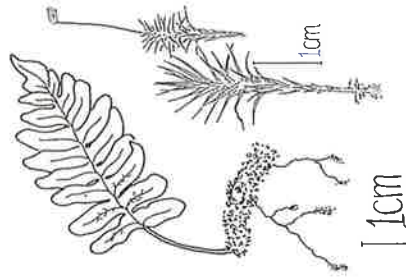
2 Mer odlingsmark

Bakom videsnären skymtar en öppen våtmark. Vid seklets början var myren där du står slättermark där man tog hö. För att vinna åkermark dikades myren. Marken blev torrare men brukades endast några år som åker. Därefter övergavs åkern och marken har blivit blötare och återigen mer lik en myr. Numera trivs här diverse fuktälskande växter som vide och kaveldun ("cigarr-gräs"). Ser du dem?

3 Ett samhälle i det lilla

Klipplocken du står vid har transporterats hit av isen för ca 10 000 år sedan. Böj dig ner, titta nära in på de stora stenarna. Vårje skreva utgör ett eget litet samhälle.

Använd gärna luppen för att uppleva hur mossor, lavar och stensöta förvandlas till en skog.

Stensöta och björnmossa

4 Lötsjön

Gå ut till stenhällen vid sjön. Lötsjön är en ovanligt djup sjö för att ligga i Uppland, som djupast är den 11 m. Vid mitten av 1700-talet reglerades sjön för att få vatten och kraft till Länna bruk.

Ser du några fåglar? Har du tur kan du se en gräsänd, knipa, skrak, knölsvan, sothöna eller skäggdopping. Är du här på vintern har de förmodligen gett sig av till varmare trakter.

5 Fornborgen

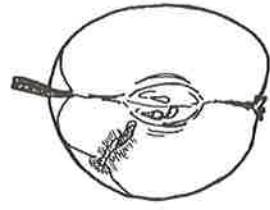
Gå upp till fornborgen – sätt dig ned och vila benen. Tänk på förfäderna som använde borgen som tillflyktsort vid faror. Lugna dagar njöt de säkert som du av en blänkande vattenspegel.

Borgen är från folkvandringstid, 1500-1700 år sedan. Då fanns här kanske stennmurar och trätak. På den tiden hade människorna inga fasta boplatser. De strövade runt och samlade föda. Borgen var en tillflyktsort vid faror, särskilt för kvinnor, barn och äldre, medan männen gick ut i strid. Eftersom borgen ligger högt hade man skydd mot anfall både från sjön och från skogen.

6 Vilda, sura äpplen

En vildapel står framför dig. Den är en av ursprungarterna till vårt matäpple. Frukten är liten och sur, men äts av t ex rådjur och insekter.

Äpplet har också använts till matlagning och till foder åt husdjur under lång tid. Förr såg man till att så eller plantera in aplar i åkerkanter och betesmarker. Titta på bladen, vildapelns blad är kala medan våra planterade äppelträd har håriga blad.

7 Landskapet i ständig förändring

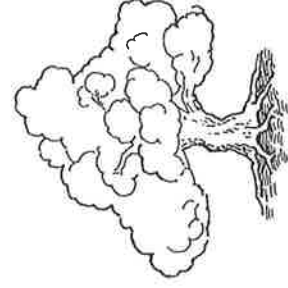
Om du suttit här för 4 000-5 000 år sedan hade du befunnit dig mitt i ett skärgårdslandskap. De kala stenhällarna är rester från skärgårdskobbar.

Landhöjningen förändrar ständigt landskapet. Hur tror du det skulle vara att sitta här om 1 000 år?

8 Landskapet blir mörkare

Granen här är planterad för 50 år sedan. Dessförinnan hölls marken öppen av häst och plog som åkermark. Det kan du se på att marken är fri från stenar och på diken som finns runt kanten på planteringen. När det var åkermark kunde man se Lötsjön härifrån.

Åkrarna har hört till torpet Hummelmora som låg under någon av herrgårdarna i Funbo socken. De granplanterades i samband med att Länna bruk köpte marken.

9 Eken

Gå nära den gamla eken. I barkens djupa springor finns mycket liv. Där lever lavar, svampar och insekter. De flesta av ekens invånare ställer stora krav på sina hemvisten.

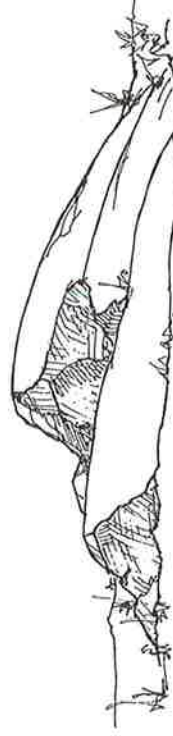
Eken kan liknas vid ett jättelik hyreshus där en del växter och djur bebor de skuggiga och fuktiga källarutrymmena, medan andra lever på ekens soliga bark-balkong eller uppe på vinden i trädkronan.

Har du tänkt på att det finns gott om ek kring Länna? Det beror på att här är mycket bruks- och herrgårdsmarker där ekar har sparats.

10 Spår efter isen

För ca 2000 år sedan hade denna rundhäll precis börjat sticka upp över havsytan. Alltsedan den senaste nedningen slutade för ca 10 000 år sedan har landhöjningen pågått. Isens rörelse syns tydligt i landskapet, bl.a. på de välvda stötsidorna där isen länge slipat berget och de skrovliga läsidorna.

Ovanför dig har du en sådan häll. Gå upp på den så kan du tydligt se isräfflorna och avgöra isens rörelseriktning.

Häll med läsida och stötsida.

11 Livet i diket

I diket lever vattenälskande växter och insekter. Vad hittar du? Använd gärna silen! Lite tips hittar du på skylten. Lyft på locket när du letat ett tag.

Här vid diket finns växter som främst utnyttjar vatten för att sprida sina fröer. Alens kortar är lätta och flyter med vattenströmmen då de faller av grenarna.

Alkotte